

Research Paper

Strategic Planning of Sustainable Rural Tourism Development (Case Study: Neyshabur County)

Zahra Mozaffari¹ Maryam Ghasemi^{*2}

¹ Ph.D. in Geography and Rural Planning, Dr. Ali Shariati Faculty of Literature and Humanities Sciences, Ferdowsi University, Mashhad, Iran.. (zh_mozaffari@yahoo.com)

² Assistant Professor of Geography and Rural Planning, Dr. Ali Shariati Faculty of Literature and Humanities Sciences, Ferdowsi University, Mashhad, Iran. (magh30@um.ac.ir)

© The Author(s):

Publisher: University of Mazandaran

10.22080/TMHR.2023.26184.1002

Keywords:

sustainable tourism, strategic planning Neyshabur county, rural settlements

Received:

December 14, 2023

Received in revised:

December 28, 2023

Accepted:

January 22, 2024

Available online:

February 20, 2024

Abstract

Context and Purpose: The continuity and prosperity of rural tourism depend on its sustainability because sustainable rural tourism seeks the quality and long-term durability of natural and human resources in the tourism industry. The present study, while recognizing the internal strengths and weaknesses as well as the external opportunities and threats facing the sustainable development of rural tourism in Neyshabur County, seeks to provide appropriate strategies to realize the sustainable development of tourism.

Design/methodology/approach: Descriptive analytical research method and data collection were done by documentary and field methods. The analysis unit consisted of 189 local experts including 111 villagers and 63 Islamic village councils in 173 villages. SWOT-QSPM strategic planning tools were used in this study.

Findings: Findings showed that 45 weaknesses and threats and 21 strengths and opportunities were identified in the sustainable development of rural tourism in Neyshabur city, and the city is facing many weaknesses and threats in this regard. Also, according to the final score (IFE) 1.84 and (EFE) 1.69, the sustainable development of rural tourism in Neyshabur city is in a defensive position. Using the QSPM matrix, 11 strategies presented under the revision strategy were prioritized.

Conclusion: The most important strategy for improving the quality of the rural view and landscape (natural landscape) is in the framework of the visual-aesthetic component, along with the improvement of other components of the environmental quality of the village, such as the functional activity, semantic-perceptual, and environmental components.

Originality/value: To improve the tourism situation in rural areas, it is suggested to use appropriate strategies and implementation solutions for the development of rural tourism according to the concept of sustainability.

*Corresponding Author: Maryam Ghasemi

Address: Ferdowsi University, Mashhad, Iran.

Email: magh30@um.ac.ir

Tel: 09157641912

Extended Abstract

1. Introduction

The continuity and prosperity of rural tourism depend on its sustainability because sustainable rural tourism seeks the quality and long-term durability of natural and human resources in the tourism industry. Neyshabur county in Razavi Khorasan province, adjacent to Mashhad County, has a special place in Razavi Khorasan province, with the second rank in terms of attractions and tourists. According to the statistics of the tourism organization of Neyshabur County, in 1401, about 648 thousand tourists visited various places of Neyshabur, which has increased by 36% compared to the same period of 2018. But despite the existence of many potentials and capacities (religious, historical and cultural, natural, health, and sports and recreational), the county of Neyshabur has many obstacles and challenges in economic, socio-cultural, and ecological institutions in the field of rural tourism. At the same time, the villagers have severe economic vulnerability and instability of income sources against climatic fluctuations, limited employment and lack of job opportunities, open and hidden unemployment, reduction of capital return in the agricultural sector, and migration of young and job-seeking manpower. The present study, while recognizing the internal strengths and weaknesses as well as the external opportunities and threats facing the sustainable development of rural tourism in Neyshabur County, seeks to provide appropriate strategies to realize the sustainable development of tourism.

2. Research Methodology

Descriptive-analytical research method and data collection were done by documentary and field methods. The analysis

unit consisted of 173 local experts including 111 villagers and 62 Islamic village councils in 109 villages. SWOT-QSPM strategic planning tools were used in this study. According to the investigations, 15 internal strengths against 29 internal weaknesses and 6 external opportunities against 29 external threats to the sustainable development of rural tourism in Neyshabur County were identified in external factors. By taking into account the opportunities and threats with strengths and weaknesses, offensive, conservative, competitive, and defensive strategies were extracted. Further, by determining the position of the region in the strategies matrix, the strategies were prioritized using the quantitative strategic planning matrix, and QSPM was conducted. After checking and verifying the validity of the questionnaire, Cronbach's alpha coefficient was used to measure the reliability of the SWOT analytical questionnaire. The questionnaire was found to be valid and reliable with Cronbach's alpha coefficient of 0.839.

3. Research Findings

SWOT technique is a tool to recognize the threats and opportunities in the external environment of a system and to recognize its internal strengths and weaknesses to assess the situation and develop a strategy to guide and control that system in the future. The results showed that the county faces many weaknesses and threats in the field of sustainable development of rural tourism (45 weaknesses and threats and 21 strengths and opportunities). Considering that in this study, the final score in the evaluation matrix of internal factors (IFE) was 1.84 and in the evaluation matrix of external factors (EFE) was 1.69, the chosen strategy is "defensive" and the system is in a weak state. In the QSPM matrix,

"improvement of the quality of the rural view and landscape (natural landscape) in the framework of the visual-aesthetic component, along with the improvement of other components of the village's environmental quality, such as functional-activity, semantic-perceptual and environmental components", has obtained the highest score of 33.1. The priority of "developing the domestic and foreign markets and attracting new markets by improving the quality of the products offered and Iran's active participation in international specialized exhibitions and conferences to introduce the rural tourism capacities of the county" is mentioned with a score of 1/14.

4. Conclusion

In this study, SWOT-QSPM strategic planning tools were used to analyze the current situation determine the place of sustainable development of rural tourism, and provide optimal strategies at the county level. Among the identified factors, the villages of the county have various natural tourism attractions, and the existence of original and traditional physical manifestations in the villages are the most important strengths, and the low environmental and physical quality of the tourism destination villages and the incorrect use and exploitation of the rural tourism capacities of the county are their most important weaknesses. The cultural heritage and tourism organization's special attention to the villages of tourism destination/goal is the most important opportunity and the government's lack of attention to the capacities of the tourism industry and its low income from the

tourism industry is known as the most important threat to the development of rural tourism. According to the evaluation of internal and external factors, for the sustainable development of rural tourism, the strategy of survival is to eliminate external threats by reducing the internal weaknesses of the system. Using the QSPM matrix, 11 strategies presented under the defensive/survival strategy were prioritized. The most important strategy is to improve the quality of the rural view and landscape (natural landscape) in the framework of the visual-aesthetic component, along with the improvement of other components of the environmental quality of the village, such as the functional-activity, semantic-perceptual, and environmental components. The innovation and originality of the study lie in the fact that, while examining the internal and external environment, it seeks to determine the position of rural tourism in Neyshabur County in terms of sustainability and provide optimal strategies according to the conditions of the system.

Authors' Contribution

The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

پژوهشی

برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری پایدار روستایی (مطالعه موردی: شهرستان نیشابور)

زهرا مظفری^۱ مریم قاسمی^{۲*}

^۱ دانش‌آموخته دکتری، جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. (zh_mozaffari@yahoo.com)

^۲ استادیار، جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. (magh30@um.ac.ir)

ناشر: دانشگاه مازندران
© نویسندگان

10.22080/TMHR.2023.26184.1002

چکیده

زمینه و هدف: تداوم و رونق گردشگری روستایی منوط به پایداری آن است؛ چراکه گردشگری پایدار روستایی در پی کیفیت و دوام بلندمدت منابع طبیعی و انسانی در صنعت گردشگری است. مطالعه حاضر ضمن شناخت قوت و ضعف های داخلی و همچنین فرصت ها و تهدیدهای خارجی پیش روی توسعه پایدار گردشگری روستایی در شهرستان نیشابور، به دنبال ارائه راهبردهای مناسب جهت تحقق توسعه پایدار گردشگری است. روش‌شناسی: روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و جمع آوری اطلاعات به روش اسنادی و میدانی صورت گرفته است. واحد تحلیل ۱۷۳ نفر از خبرگان محلی شامل ۱۱۱ دهیار و ۶۲ شورای اسلامی روستا در ۱۰۹ روستا بوده است. در این مطالعه از ابزارهای برنامه‌ریزی راهبردی SWOT-QSPM استفاده شد. یافته‌ها: نتایج نشان داد ۴۵ ضعف و تهدید و ۲۱ قوت و فرصت پیش روی توسعه پایدار گردشگری روستایی در شهرستان نیشابور شناسایی شد و شهرستان در این ارتباط با ضعف‌ها و تهدیدهای زیادی مواجه است. همچنین با توجه به امتیاز نهایی ۱.۸۴ (IFE) و ۱.۶۹ (EFE)، توسعه پایدار گردشگری روستایی در شهرستان نیشابور در جایگاه تدافعی قرار دارد. نتیجه‌گیری و پیشنهادات: برای توسعه پایدار گردشگری روستا راهبرد بقا یعنی از بین بردن تهدیدهای بیرونی با تقلیل ضعف‌های درونی سیستم مناسب است. با استفاده از ماتریس QSPM، ۱۱ راهبرد ارائه شده ذیل راهبرد تدافعی اولویت‌بندی شد. مهم‌ترین راهبرد ارتقای کیفیت دید و منظر روستایی (چشم انداز طبیعی) در چارچوب مؤلفه بصری - زیباشناختی در کنار ارتقای مؤلفه‌های دیگر کیفیت محیطی روستا مانند مؤلفه‌های عملکردی-فعالیتی، معنایی- ادراکی و زیست‌محیطی می‌باشد. نوآوری و اصالت: نوآوری و اصالت مطالعه در این است که ضمن بررسی محیط درونی و بیرونی در پی تعیین جایگاه گردشگری روستایی شهرستان نیشابور به لحاظ پایداری و ارائه راهبردهای مطلوب متناسب با شرایط سیستم است.

کلیدواژه‌ها:

گردشگری پایدار؛ برنامه‌ریزی راهبردی؛ شهرستان نیشابور؛ سکونتگاه‌های روستایی

تاریخ دریافت:

۲۳ آذر ۱۴۰۲

تاریخ دریافت اصلاحات:

۷ دی ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش:

۲ بهمن ۱۴۰۲

تاریخ انتشار:

۱ اسفند ۱۴۰۲

ایمیل: magh30@um.ac.ir

تلفن: ۰۹۱۵۳۰۶۵۷۰۲

* نویسنده مسئول: مریم قاسمی
آدرس: دانشگاه فردوسی مشهد

۱ مقدمه

اعتبار واقعی خود در این زمینه دست یابد. باید در نظر گرفت که سهم گردشگری پذیرد هر استان با توجه به مزیت‌های نسبی و سیاست‌های توسعه منطقه‌ای متفاوت است؛ از این رو نیاز است برنامه‌ریزی جامع و مناسب در هر منطقه و ناحیه جغرافیایی صورت گیرد.

در بین اشکال مختلف گردشگری «گردشگری روستایی» یکی از انواع گردشگری است که با بسیاری از الگوهای دیگر گردشگری پیوند دارد؛ ولی وجه مشخصه آن، استقرار در نواحی روستایی است که میراث طبیعی و فرهنگی مناطق روستایی را دربرمی‌گیرد (Long and Nguyen, 2018). از آنجاکه محیط روستایی به‌ویژه نسبت به توسعه گردشگری شکننده و حساس است، لذا به منظور به حداقل رساندن تأثیرات منفی توسعه گردشگری در مقاصد خاص و به حداکثر رساندن اهداف مثبت، ایجاد تعادل بین نیازهای بازدیدکنندگان، صنعت گردشگری، محیط زیست و جوامع محلی در قالب گردشگری پایدار ضروری است (Kaptan Ayhan et al., 2020). در رهیافت توسعه پایدار گردشگری، اصول اساسی توسعه پایدار بیش از خود گردشگری و اجزا و عناصر آن مد نظر قرار می‌گیرد؛ چراکه در این رهیافت، گردشگری به مثابه چرخه‌هایی برای توسعه پایدار قلمداد می‌شود و اصول اساسی توسعه پایدار همانند کاهش فقر روستایی، عدالت و توزیع درآمد، برابری میان‌نسلی و بین‌نسلی، تنوع زیستی و مانند این‌ها مد نظر است (ازکیا و کامور، ۱۳۹۲). که نه تنها بستری را جهت ارضای نیازهای متنوع طیف بزرگی از گردشگران، هم‌سو با ظرفیت‌های گردشگری و جایگاه عملکردی هریک از مقصدها در مقیاس ناحیه‌ای/ملی فراهم می‌نماید، بلکه به واسطه تعادل در انتشار فضایی عوامل برانگیزاننده رشد و توسعه، شماری انبوه از جوامع میزبان مستقر در قلمرو جغرافیایی مقصد را نیز از تحولات و منافع توسعه گردشگری متأثر خواهد نمود (تقوایی و غفاری، ۱۳۹۶). بدیهی است شناخت چالش‌های

به گزارش سازمان ملل، گردشگری به‌عنوان یک صنعت سفید و نیروی محرکه‌ای برای توسعه (گذرگاه توسعه)، نیاز اساسی در هزاره سوم تلقی شده و هدف از آن در سطح ملی و منطقه‌ای، برقراری تعادل و در سطح محلی تعادل ساختاری و بهبود اقتصاد محلی است. طبق گزارش مجمع جهانی اقتصاد در سال ۲۰۱۹ صنعت گردشگری به همراه صنایع وابسته به گردشگری در مجموع حدود ۱۰/۴ درصد از تولید ناخالص داخلی و ۱۰ درصد از کل اشتغال کشورها را در سال ۲۰۱۸ به خود اختصاص داده است. بر اساس آمارهای بین‌المللی، سهم مستقیم سفر و گردشگری از تولید ناخالص داخلی جهان ۳/۲ درصد و سهم مستقیم اشتغال آن ۳/۸ درصد از کل اشتغال بود (WTTC¹, 2019)، اگرچه شیوع کووید ۱۹ صنعت گردشگری را به شدت متأثر ساخت، اما آمار حاکی از احیای سریع این صنعت بوده است. از این رو صنعت گردشگری گسترده‌ترین صنعت خدماتی و مهم‌ترین صنعت اشتغال‌زا در دنیا محسوب می‌شود. تردیدی نیست کشورها در رقابتی تنگاتنگ در پی بهره‌گیری از مزایای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و به‌ویژه دریافت سهم بیشتری از درآمد جهانی حاصل از گردشگری و همچنین بالابردن سطح اشتغال در کشور متبوع خود هستند (World Economic Forum, 2019).

بررسی‌ها نشان می‌دهد ایران در بین کشورهای جهان، دارای رتبه دهم در جاذبه‌های تاریخی و باستانی و رتبه پنجم در جاذبه‌های طبیعی است؛ با این حال بنا بر آمار و گزارش‌های ارائه‌شده از سازمان جهانی گردشگری (UNWTO)^۱، ایران در زمینه جذب گردشگر در صنعت توریسم جهانی در بین ۱۴۰ کشور جهان، رتبه ۸۹ را به خود اختصاص داده است (World Tourism Organization, 2018). آن چه مسلم است کشور ایران در زمینه گردشگری با وجود مزیت‌های فراوان، هنوز نتوانسته است به جایگاه و

¹ World Tourism Organization

دخمه و سردابه و قبرستان قدیمی، باغ‌های قدیمی، آسیاب‌های آبی، بافت‌های قدیمی، پل‌های قدیمی، قلعه‌های قدیمی و دژها و پناهگاه‌ها و برج‌های دیده‌بانی، محوطه‌ها و تپه‌های باستانی؛ وجود آرامگاه مفاخر و مشاهیر فرهنگی و بقاع متبرکه؛ برخورداری از آداب و رسوم و سنن فرهنگی بومی، بازی‌های محلی و برگزاری جشنواره‌های خاص؛ وجود مناطق بکر اکوتوریسم و بیلاقات در دامنه جنوبی بینالود، رودخانه‌ها و آبشارها، درختان کهن‌سال، اردوگاه بین‌المللی باغرود، دارا بودن بیش از ۱۵ رودخانه دائمی و فصلی، دو منطقه حیات وحش حفاظت‌شده رئیسی و حیدری، وجود ارتفاعات و قله بینالود (بام خراسان)؛ برخورداری از صنایع دستی متعدد و متنوع نظیر قالی‌بافی، سفالگری، فیروزه‌تراشی، منبت و معرق‌کاری، کاشی‌کاری، قلم‌زنی، گیوه‌بافی، آهنگری، فرت بافی، حصیربافی و ... اشاره کرد.

اما علی‌رغم وجود پتانسیل و ظرفیت‌های بسیار در روستاهای شهرستان نیشابور در زمینه گردشگری (مذهبی، تاریخی و فرهنگی، طبیعی، سلامت و ورزشی و تفریحی) صنعت گردشگری در روستاهای دارای پتانسیل با موانع و چالش‌های متعددی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، اکولوژیکی و نهادی مواجه است. درحالی‌که با توجه به آسیب‌پذیری شدید اقتصادی و بی‌ثباتی منابع درآمدی در برابر نوسانات اقلیمی طی سال‌های اخیر، محدودیت اشتغال و نداشتن فرصت‌های شغلی متنوع، بیکاری آشکار و پنهان، کاهش بازده سرمایه در بخش کشاورزی طی سال‌های اخیر و مهاجرت نیروی انسانی جوان و جویای کار و غیره، گردشگری و به خصوص گردشگری روستایی می‌تواند نقش مهمی در توسعه پایدار این شهرستان ایفا کند. - ازاین‌رو توسعه صنعت گردشگری روستایی به‌عنوان یک راهبرد و راهبرد به منظور کاستن از عدم توازن- های منطقه‌ای و سرزمینی و در جهت تعدیل نابرابری میان روستا و شهر از حیث فرصت‌ها، منابع و منافع ضرورتی اساسی و اجتناب‌ناپذیر به‌شمار

ساختاری توسعه گردشگری روستایی از یک سو و نیز شناخت دقیق فرصت‌های موجود در این حوزه می‌تواند برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران توسعه روستایی را با موانع و محدودیت‌ها و همچنین امکانات و قابلیت‌های بالقوه این مناطق آشنا کند و از این رهگذر چشم‌انداز مناسب توسعه روستایی به صورت واقع‌بینانه ترسیم شود (موسوی و همکاران، ۱۳۹۳). یکی از مناسب‌ترین فنون برنامه- ریزی و تجزیه‌وتحلیل استراتژی، ماتریس سوات است که امروزه به‌عنوان ابزاری نوین برای تحلیل عملکردها و وضعیت شکاف، مورد استفاده قرار می- گیرد و یکی از ابزارهای مهم در مدیریت راهبردی است (Saputro et al., 2023).

در بین شهرستان‌های استان خراسان رضوی، مشهد، نیشابور و سبزوار به ترتیب بیشترین جاذبه و حجم گردشگر را به خود اختصاص داده‌اند (پژوهشکده گردشگری، ۱۳۹۵). شهرستان نیشابور در مجاورت شهرستان مشهد، با رتبه دوم به لحاظ جاذبه‌ها و گردشگر، از جایگاه ویژه‌ای در استان خراسان رضوی برخوردار است. بر اساس آمار سازمان گردشگری شهرستان نیشابور در سال ۱۴۰۱ حدود ۶۴۸ هزار نفر گردشگر از اماکن مختلف نیشابور دیدن کردند که ۳۶ درصد نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۸ افزایش داشته است و بالغ بر ۹۷ هزار نفر از آثار تاریخی و فرهنگی (آرامگاه‌های خیام، عطار، کاروان‌سراها و سایر ابنیه تاریخی)، ۳۴۳ هزار نفر از بقاع متبرکه و اماکن زیارتی نظیر قدمگاه رضوی، امامزاده محروق و بی‌بی شطیطه، ۸۴ هزار نفر از آثار دست‌ساز نظیر مسجد چوبی و مجموعه حیات وحش چشمه خسرو و ۱۲۴ هزار نفر از جاذبه‌های طبیعی نظیر روستای هدف گردشگری بوژان و آبشار درود بازدید کرده‌اند (سازمان گردشگری شهرستان نیشابور، ۱۴۰۱). از قابلیت‌های نواحی روستایی شهرستان نیشابور در زمینه گردشگری می‌توان به برخورداری از آثار منحصربه- فرد تاریخی ثبت شده در فهرست آثار ملی کشور (چهارطاقی، آب‌انبار و یخدان، غارهای قدیمی، گور

محلی، اجتماع، فرهنگ، سیاست و نیازهای گردشگران و مردم بومی را تشکیل می‌دهد (نجارزاده و نعمت‌الهی، ۱۳۹۵). مروری بر ادبیات برنامه‌ریزی گردشگری مبین این نکته است که تاکنون چهار رویکرد عمده در مورد برنامه‌ریزی بخش گردشگری وجود داشته است ۱- رویکرد رشدگرا^۲: در این رویکرد از گردشگری به مثابه اهرم و ابزاری برای بهبود شاخص‌های اقتصادی یک جامعه یاد می‌شود. ۲- رویکرد فیزیکی - فضایی^۳: در این دیدگاه گردشگری به‌عنوان یک پدیده فضایی و منبع مورد استفاده در سامان‌دهی فضاها، مورد مطالعه قرار می‌گیرد. ۳- رویکرد اجتماعی^۴: در این دیدگاه گردشگری به مثابه پدیده‌ای برای شکوفایی بهبود شرایط زیستی جوامع عنوان می‌شود. ۴- رویکرد پایدار^۵: در این دیدگاه گردشگری به مثابه ابزاری توانمند در راستای اجرای سیاست‌های توسعه پایدار مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد (سرگزی و همکاران، ۱۴۰۱ به نقل از هال^۶، ۲۰۱۱).

تاکنون مطالعات زیادی پیرامون برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری پایدار روستایی انجام شده که در ادامه به بخشی از این مطالعات اشاره می‌گردد.

شهریاری و کوراوند (۱۴۰۱) در پژوهش "برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری با استفاده از مدل SWOT در روستای زراس شهرستان ایذه" نشان دادند آستانه آسیب‌پذیری به علت پتانسیل گردشگری بسیار بالا بوده و نیازمند بازنگری جدی و ارائه سیاست‌گذاری‌های مناسب در جهت رفع محدودیت‌ها و موانع موجود می‌باشد. امینی کرج آبادی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش "راهبردهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از تحلیل ترکیبی SWOT-QSPM در روستای فهرج استان یزد" نشان دادند توسعه گردشگری روستایی با نقاط قوت و تهدیدهای عمده‌ای رو به رو است. مناسب-ترین راهبرد، راهبرد WO است و راهبرد برنامه‌ریزی دولت جهت ایجاد تسهیلات و زیرساخت باکیفیت و ایجاد جاذبه‌های گوناگون مهم‌ترین راهبرد است.

می‌رود و می‌بایست به‌عنوان یکی از محورهای اساسی توسعه سرزمین مطرح و به طور همه‌جانبه مورد بررسی و اجرا قرارگیرد (آستا، ۱۳۹۵). با عنایت به مطالب فوق، مطالعه حاضر سعی بر آن دارد تا راهبردهایی را در راستای نیل به توسعه پایدار گردشگری روستایی در شهرستان نیشابور ارائه نماید.

گردشگری روستایی فعالیت تفریحی و سازمان-دهی اوقات فراغت گردشگران در مناطق روستایی با ارائه خدمات مهمان‌نوازی در بخش خصوصی با امکان مشارکت کارگری با تمرکز بر استفاده از منابع طبیعی و تفریحی، فرهنگی-تاریخی، اجتماعی، قوم نگاری و غیره است (Petrova, 2021). با توجه به ظرفیت‌های جامعه محلی و اهداف گردشگران می‌توان گردشگری روستایی را به ۸ دسته: گردشگری طبیعی، گردشگری فرهنگی، اکو گردشگری، گردشگری دهکده، آگروگردشگری، گردشگری مزرعه، گردشگری محلی-روستایی، گردشگری سبز تقسیم نمود (اصلانی و همکاران، ۱۴۰۱). یکی از اولویت‌های توسعه گردشگری روستایی، پایداری آن است. طبق تعریف سازمان جهانی گردشگری: «گردشگری پایدار روستایی یافتن هماهنگی صحیح در رابطه ایجادشده بین نیازهای بازدیدکننده، مکان و جامعه پذیرنده است» (Antonietta Ivona, 2021).

گردشگری زمانی پایدار است که قادر به ایجاد توسعه‌ای سازگار بین نیازهای گردشگری مقصد و محدودیت‌های اقتصادی باشد. گردشگری پایدار ماندگار، آگاه از تأثیرات زمانی و ویژه بر محیط زیست، یکپارچه و متنوع، برنامه‌ریزی شده، از نظر اقتصادی متمرکز، و مشارکتی دارد. به نظر می‌رسد سیاست گردشگری موجب بهبود توسعه اقتصادی مناطق می‌شود و شبکه مهمان‌نوازی می‌تواند منجر به توسعه اقتصادی و اجتماعی در مناطقی شود که در آن چشم‌انداز روستایی ارزشمندترین منبع و گاهی اوقات تنها منبع است (Cucari et al. 2019).

در روستاها، توسعه پایدار گردشگری به‌عنوان منشوری عمل می‌کند که وجوه مختلف آن را اقتصاد

مدل SWOT (مطالعه موردی: روستای سیمین همدان) نشان دادند احیا و نوسازی روستایی، نقش گردشگری روستایی را تقویت می‌کند و اگر گردشگری روستایی به مناسب‌ترین شکل برنامه‌ریزی و مدیریت شود، می‌تواند ایجادکننده یا محرک فرآیندی برای دستیابی به توسعه پایدار در روستاها و صنعت گردشگری باشد. موسیقا و آدیتیا^۹ (2018) در "تحلیل SWOT توسعه گردشگری روستایی: مطالعه موردی کامپونگ تاجور، پورواکارتا" نشان دادند آستانه آسیب‌پذیری برای مناطق روستایی به دلیل گشودگی به روی گردشگران می‌تواند بسیار بالا باشد و نیازمند بازنگری و ارائه سیاست‌های مناسب به منظور افزایش نقاط قوت، به حداقل رساندن نقاط ضعف و تهدید و همچنین اعمال مزیت‌های نسبی در فرصت‌ها است.

نتایج مطالعات نشان می‌دهد که جریان گردشگری روستایی ظرفیتی کم‌نظیر را برای توسعه نواحی کم‌برخوردار روستایی فراهم کرده که البته به دلیل ضعف مدیریت و نبود برنامه‌ریزی‌های جامع، استفاده از این ظرفیت‌ها در بیشتر روستاهای ایران با مشکلات جدی مواجه است. در نتیجه بر اساس نتایج مطالعات پیشین، رونق گردشگری روستایی مستلزم آگاهی از مشکلات مقاصد گردشگری و برنامه‌ریزی برای رفع آنهاست. در مطالعه حاضر، با در نظر گرفتن نکات یادشده و درک این مطلب که شناخت قابلیت‌ها و محدودیت‌های گردشگری روستاهای شهرستان نیشابور می‌تواند تأثیری سازنده بر برنامه‌ریزی مناسب گردشگری در بسیاری از روستاها و رفع مشکلات آنها داشته باشد، سعی گردیده ضمن بررسی قابلیت‌ها و محدودیت‌های توسعه گردشگری روستایی راهکارهایی مؤثر برای توسعه گردشگری روستایی ارائه دهد.

۲ روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی-تحلیلی است، جمع‌آوری اطلاعات مورد

اصولی و ولی‌نژاد (۱۴۰۰) در پژوهش "تدوین راهبردهای توسعه توریسم روستایی به روش SWOT در بخش مرکزی شهرستان خرم‌آباد" جهت عملیاتی‌سازی راهبرد تهاجمی، ثبت روستاهای شهرستان خرم‌آباد در لیست روستاهای هدف گردشگری با استفاده از ظرفیت‌های موجود؛ ایجاد برنامه تور گردشگری برای گردشگران؛ تلاش در جهت جذب افراد تحصیل‌کرده روستایی در جهت توسعه توریسم روستایی؛ ایجاد کسب‌وکارهای نوپا با محوریت بازارچه‌های فروش صنایع دستی، محصولات دامی و باغی و گیاهی روستاها و برنامه‌ریزی راهبردی جهت پیاده‌سازی گردشگری طبیعی و فرهنگی را پیشنهاد کردند. اسدی کرم (۱۳۹۸) در پژوهش "تدوین برنامه راهبردی توسعه گردشگری در مناطق نمونه گردشگری روستای نمونه گردشگری میمند در شهرستان شهربابک" نشان می‌دهند با توجه به امتیاز نهایی ماتریس ارزیابی عوامل درونی و بیرونی شرایط منطقه مورد مطالعه از نظر امتیازهای گردشگری در شرایط مطلوب قرار دارد. راهبرد تهاجمی (SO) با امتیاز ۳/۴۱ به عنوان اولین اولویت و راهبردهای (ST) با امتیاز ۳/۲۹، (WO)، با امتیاز ۳/۱۷ و (WT) با امتیاز ۳/۰۵، اولویت‌های بعدی برنامه‌ریزی گردشگری میمند در سال ۱۳۹۵ می‌باشند. رحمانی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش "راهبردهای توسعه پایدار گردشگری در سکونتگاه‌های انسانی روستای ونایی شهرستان بروجرد" نشان می‌دهد که آستانه آسیب‌پذیری این روستا به علت گردشگری بودن بالاست و نیازمند ارائه سیاست‌های مناسب در جهت رفع محدودیت‌ها و استفاده از مزیت‌های نسبی موجود می‌باشد. گرامی و حسینی^۷ (۲۰۲۱) پژوهش "برنامه‌ریزی برای توسعه گردشگری پایدار با استفاده از تحلیل SWOT در منطقه پاسارگاد فارس" نشان داد برای رسیدن به گردشگری پایدار راهبرد تهاجمی/ رقابتی (SO) باید در اولویت برنامه‌های توسعه در منطقه پاسارگاد قرار گیرد. شمس و همکاران^۸ (۲۰۱۸) در پژوهش "توسعه پایدار گردشگری روستایی با تأکید بر نقش بافت‌های ارزشمند روستایی با استفاده از

تهدید با قوت و ضعف راهبردهای تهاجمی، محافظه-کارانه، رقابتی و تدافعی استخراج شد در ادامه با مشخص شدن جایگاه منطقه در ماتریس راهبردها به اولویت‌بندی راهبردها با استفاده از ماتریس برنامه‌ریزی کمی راهبردی (QSPM) پرداخته شد. پس از بررسی و تأیید روایی پرسش‌نامه، جهت سنجش پایایی پرسش‌نامه تحلیلی SWOT از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. پرسش‌نامه با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳۹ دارای اعتبار و پایایی شناخته شد. در این بین نقاط قوت با آماره ۰/۷۵۸ بالاترین پایایی و در مقابل نقاط ضعف با آماره ۰/۷۰۰ پایین‌ترین مقدار پایایی را ارائه می‌دهد (جدول ۱).

نیاز اسنادی و میدانی بوده است. در پرسش‌نامه تحلیلی SWOT علاوه بر بهره‌گیری از نظرات خبرگان دانشگاهی از خبرگان و مطلعین محلی روستاهای گردشگری پذیر به تعداد ۱۷۳ نفر (شامل دهیار و اعضای شوراهای اسلامی روستایی) بهره گرفته شده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات و ارائه راهبردهای توسعه گردشگری این استان از ابزارهای برنامه‌ریزی راهبردی یعنی SWOT و QSPM استفاده شد. با توجه به بررسی‌های صورت گرفته ۴۵ ضعف و تهدید و ۲۱ قوت و فرصت پیش روی توسعه پایدار گردشگری روستایی در شهرستان نیشابور شناسایی شد و با در نظر گرفتن نقاط فرصت و

جدول ۱. میزان پایایی پرسش‌نامه SWOT از دیدگاه خبرگان و مطلعین محلی

عوامل	تعداد آیتم	Cronbach's Alpha	عوامل	تعداد آیتم	Cronbach's Alpha	عوامل	تعداد آیتم	Cronbach's Alpha
کل	۶۶	۰/۸۳۹	ماتریس داخلی	۲۱	۰/۷۳۵	قوت	۱۶	۰/۷۵۸
			ماتریس خارجی	۴۵	۰/۸۰۹	ضعف	۱۶	۰/۷۰۰
						فرصت	۵	۰/۷۲۵
						تهدید	۲۹	۰/۷۱۸

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

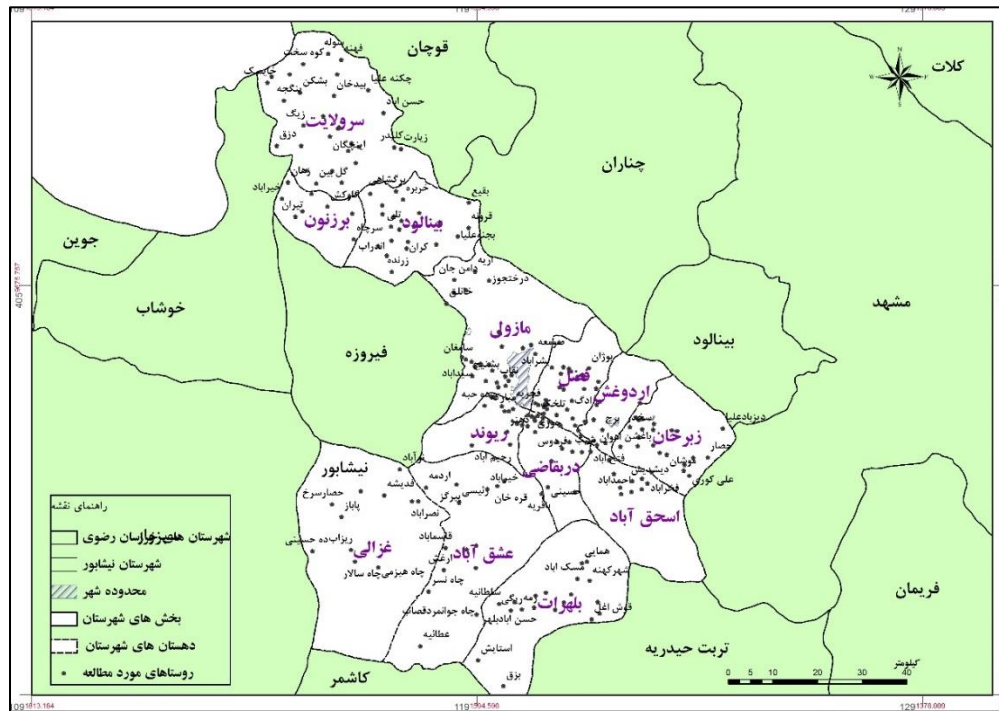
۹۶۲ آبادی (۴۱۸ آبادی دارای سکنه و ۵۴۴ آبادی خالی از سکنه) است (سال‌نامه آماری استان خراسان رضوی، ۱۳۹۵). این شهرستان که در ۱۲۰ کیلومتری مرکز استان خراسان رضوی (شهر مشهد) و در مسیر جاده ابریشم و مسیر ترانزیتی تهران- مشهد- افغانستان واقع شده، سالانه میلیون‌ها زائر آرامگاه امام رضا(ع) از آن عبور می‌کنند.

شهرستان نیشابور با مساحتی بالغ بر ۶۷۵۴/۵ کیلومترمربع و حدود ۵/۸ درصد از سطح استان خراسان رضوی یکی از مهم‌ترین پهنه‌های استان خراسان رضوی را تشکیل می‌دهد (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خراسان رضوی، ۱۳۹۸). بر اساس آمار رسمی سال ۱۳۹۵ (با احتساب شهرستان جدید زبرخان در آن دوره) از نظر جمعیت، نیشابور با ۴۵۱۷۸۰ نفر دارای ۷ شهر، ۴ بخش، ۱۳ دهستان،

جدول ۲. خبرگان روستاهای مشارکت‌کننده در تکمیل ابزار پژوهش

بخش	دهستان	نام روستا
مرکزی	درب قاضی	بشرو، جوری، صالح آباد، لک لک آشیان، محمود آباد فضل، محمد آباد اقلزاده

ریوند	روح آباد، شادمهرک
مازول	اریه، باغشن گچ، چهار باغ، حاجیان، دامن جان، درختجوز، طاقان، عیش آباد، قلعه نو جمشید، معموری، میرآباد
فضل	ادگ، اسلام آباد، بشرآباد، بوژآباد، بوژان، تحت منظر، حصار، حمیدآباد، دارالسلام، دربهشت، دشت، رود، سوقند، غار، فرخک، فوشنجان، فیلخانه، قطن آباد
بینالود	بجنو علیا، برگشاهی، برمهان، حیدرآباد، سرچاه، قرونه، کران، کلاته محمدجان
اردوغش	اردوغش، برج، بوژمهران، سعیدیه
اسحاق آباد	اسحاق آباد، یوسف آباد
زبرخان	باغشن، چشمه خسرو، چناران، حاجی آباد، حصار، خرم بیک، داس، دانه کاشفیه، دیزباد بالا، سخدر، قلعه وزیر، کلاته سلطانی، گرینه، مجد آباد، موشان
سرولایت	آق قایه، اینچگان، بیدخان، پیرشهباز، چکنه، خایسک، دزق، زیگ، ساقی بیگ، سرتلخ، سلطان میدان، سوله، عبدالله گیو، فهنه، قره گل، قزل قلعه، کوه سخت، نوسرا و نومیری
برزنون	برزنون، تیران، خیرآباد، زهان، شترسنگ
عشق آباد	اردمه، پیرگز، ذمه، رئیس، عصمت آباد، عطائیه، کلاته حسن آباد، ماروس، نصرآباد
میانجلگه	چاه سالار، حسین آباد جنگل، فدیشه، آستایش، بزق، جنداب، عبدل الله آباد، عنبرکه، گلجو
بلهرات	

شکل ۱. موقعیت روستاهای مورد مطالعه در شهرستان نیشابور

۳ یافته‌ها

جنسیت ۸۳/۸ درصد مرد و ۱۶/۲ درصد زن هستند. میانگین سنی پاسخ‌گویان ۳۵ سال و از نظر میزان تحصیلات ۱۳/۴ درصد زیردیپلم و دیپلم بوده‌اند. از نظر شغلی، مشاغل آزاد با ۴۱/۶۲ درصد بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است (جدول ۳).

یافته‌های توصیفی مطالعه نشان می‌دهد از مجموع پاسخ‌دهندگان ۶۴/۲ درصد دهیار و ۳۶/۲ درصد اعضای شورای اسلامی روستا بوده‌اند. از نظر

جدول ۳. مشخصات پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه SWOT به تفکیک بخش‌های مختلف

متغیرها	سطوح متغیر	فراوانی	درصد
سمت	دهیار	۱۱۱	۶۴/۲
	شورا	۶۳	۳۶/۴
جنسیت	مرد	۱۴۵	۸۳/۸
	زن	۲۸	۱۶/۲
سن	۲۱-۳۰	۵۸	۳۳/۵۳
	۳۱-۴۰	۷۱	۴۱/۰۴
	۴۱-۵۰	۴۶	۲۶/۵۹
	۵۰ به بالا	۱	۰/۶
سطح تحصیلات	زیر دیپلم و دیپلم	۷۵	۴۳/۴
	فوق دیپلم	۱۸	۱۰/۴
	لیسانس	۵۵	۳۱/۸
	فوق لیسانس و بالاتر	۲۵	۱۴/۵
شغل اصلی	کشاورز و باغ‌دار	۳۱	۱۷/۹۲
	آزاد	۷۲	۴۱/۶۲
	کارمند	۳۰	۱۷/۳۱
	خانه دار	۱۳	۷/۵۱
	بیکار	۲۷	۱۵/۶۱

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

در ابتدا به کمک مطالعات اسنادی گسترده (بررسی مقالات، طرح‌های پژوهشی، کتب و سایت‌های مختلف در ارتباط با موضوع)، قوت‌ها و ضعف‌های داخلی و فرصت‌ها و تهدیدهای خارجی پیش روی توسعه گردشگری پایدار روستایی شناسایی گردید. موارد شناسایی شده از طریق پرسش‌نامه اولیه به کمک تعدادی از خبرگان (دهیاران) مورد بررسی قرارگرفت و سپس تعدیل‌هایی لازم بر اساس استخراج مشترکات به عمل آمد. عوامل نهایی شده با

تکنیک SWOT ابزاری برای شناخت تهدیدها و فرصت‌ها موجود در محیط خارجی یک سیستم و بازشناسی ضعف‌ها و قوت‌های داخلی آن به منظور سنجش وضعیت و تدوین راهبرد برای هدایت و کنترل آن سیستم در آینده است. در این مطالعه فرآیند تحلیل ماتریس SWOT شامل سه مرحله به شرح زیر است:

رتبه عوامل خارجی و داخلی طبق قاعده ماتریس SWOT بدین صورت تعیین گردید که به قوت عالی و فرصت استثنایی رتبه ۴، به فرصت و قوت معمولی رتبه ۳، به موانع و ضعف معمولی رتبه ۲ و به موانع جدی و ضعف بحرانی رتبه ۱ تعلق گرفت. امتیاز نهایی عوامل داخلی و خارجی با ضرب وزن استاندارد شده هر عامل در رتبه مربوط به همان عامل به دست آمد، با جمع امتیازهای وزنی عوامل خارجی و داخلی، نمره نهایی ماتریس خارجی و داخلی محاسبه گردید.

استفاده از چارچوب تحلیلی تدوین استراتژی در قالب پرسش‌نامه تدوین و به کمک دهیاران و اعضای شورای اسلامی روستاها میزان اهمیت هریک از عوامل در توسعه پایدار گردشگری روستایی در طیف لیکرت از یک (کم اهمیت) تا پنج (بسیار با اهمیت) مورد ارزیابی قرار گرفت. در ادامه میانگین وزنی پاسخ کلیه پاسخ‌گویان (وزن عامل) به کمک نرم‌افزار SPSS استخراج و در ستون اول ماتریس قرار گرفت. سپس به کمک آنتروپی شانون (رابطه ۱) وزن استاندارد شده عامل‌ها استخراج گردید:

$$W_j = \frac{d_j}{\sum_{j=1}^n d_j} \quad (\text{رابطه ۱})$$

جدول ۴. ماتریس ارزیابی عوامل داخلی مؤثر در توسعه پایدار گردشگری روستایی (IFE)

ردیف	عوامل راهبردی داخلی	وزن استاندارد	رتبه	امتیاز نهایی
S1	برگزاری تورهای گردشگری متعدد به مقاصد گردشگری روستایی	۰/۰۰۴	۳	۰/۰۱۲
S2	برخورداری نواحی روستایی از جاذبه‌های متنوع فرهنگی منحصربه‌فرد که برای گردشگران بین‌المللی جذابیت بالایی دارد.	۰/۰۱۹	۳	۰/۰۵۷
S3	وجود جاذبه‌های گردشگری تاریخی با قدمت بالا در روستاها	۰/۰۲۳	۳	۰/۰۶۹
S4	برپایی جشنواره‌های مختلف مثل جشنواره ریواس و ...، نمایشگاه و کارگاه‌های مختلف مثل فیروزه تراشی و ...	۰/۰۱۷	۴	۰/۰۶۸
S5	وجود آداب و رسوم، فرهنگ محلی و سنتی خاص	۰/۰۱۲	۳	۰/۰۳۶
S6	برخورداری گردشگر از امنیت در مقاصد گردشگری روستایی	۰/۰۱۲	۳	۰/۰۳۶
S7	بالابودن روحیه گردشگری‌پذیری روستائیان در شهرستان نیشابور	۰/۰۲۸	۳	۰/۰۸۴
S8	دسترسی به ICT و امکانات مخابراتی	۰/۰۱۴	۳	۰/۰۴۲
S9	برخورداری روستاهای شهرستان از جاذبه‌های متنوع طبیعی گردشگری	۰/۰۲۸	۴	۰/۱۱۲
S10	تقویت تسهیلات و زیرساخت‌های توسعه‌ای و عمومی (آب و برق و گاز و راه) در روستاهای مقصد گردشگری	۰/۰۱۶	۴	۰/۰۶۴
S11	وجود جلوه‌های کالبدی اصیل و سنتی در روستاها مانند کوچه باغ‌ها، معماری، تک بناها، بافت مسکونی و ...	۰/۰۲۸	۴	۰/۱۱۲

تقاطع:

۰/۰۶	۳	۰/۰۲	وجود مراکز اقامتی مناسب نظیر اقامتگاه‌های بوم‌گردی، امکان استفاده از ظرفیت منازل روستایی برای اقامت و افزایش ماندگاری گردشگران در برخی مقاصد گردشگری روستایی	S12	
۰/۰۹۶	۳	۰/۰۳۲	مستعدبودن برخی از روستاهای شهرستان جهت برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در زمینه گردشگری روستایی	S13	
۰/۰۸۴	۴	۰/۰۲۱	ظرفیت بالای روستاهای دامنه جنوبی ارتفاعات بینالود شهرستان نیشابور (مثل بوژان، گرینه، دیزباد و ...) در توسعه فعالیت‌های گردشگری کشاورزی	S14	
۰/۰۴۵	۳	۰/۰۱۵	ثبت ۱۲۰ اثر تاریخی، ۲ جاذبه طبیعی و ثبت ۳ جاذبه فرهنگی (هنر فیروزه‌تراشی و علم‌گردانی و علم‌سازی و جشنواره ریواس) در فهرست آثار ملی کشور	S15	
۰/۹۷۷		۰/۲۸۹	جمع نقاط قوت		
۰/۰۴۱	۱	۰/۰۴۱	عدم ملموس بودن منافع گردشگری روستایی برای روستائیان	W1	نقاط ضعف
۰/۰۴۲	۲	۰/۰۲۱	کیفیت نامناسب محصولات ارائه‌شده (ترکیبی از فعالیت، تجربه، خدمات ملموس و غیرملموس، کالاها، و اطلاعاتی که به گردشگر ارائه می‌شود) به گردشگران و عدم ارائه محصول گردشگری خاص در مقاصد گردشگری روستایی برای افزایش وفاداری گردشگران	W2	
۰/۰۵۸	۱	۰/۰۵۸	کمبود توسعه و تقویت کسب‌وکارهای گردشگری در نواحی روستایی و عدم تنوع‌بخشی فعالیت‌های اقتصادی در مقاصد گردشگری روستایی	W3	
۰/۰۵۷	۱	۰/۰۵۷	توجه ناکافی به مشارکت جوامع محلی در برنامه‌ریزی گردشگری	W4	
۰/۰۵۶	۱	۰/۰۵۶	کمبود نیروی انسانی فعال در بخش گردشگری روستایی در زمینه‌های مختلف از جمله بازاریابی، راهنمای گردشگر، ارائه خدمات کارآمد به گردشگران و ...	W5	
۰/۰۳۴	۲	۰/۰۱۷	کمبود تنوع بخشی به محصولات و جاذبه‌های گردشگری روستایی از طریق ایجاد جاذبه‌های ثانویه گردشگری مانند موزه‌های محلی، مراکز خرید و بازارهای جذاب و متنوع محلی در مقاصد گردشگری روستایی و ...	W6	
۰/۰۳۸	۲	۰/۰۱۹	کمبود سازمان‌ها، NGOها، تعاونی‌های روستایی فعال در زمینه گردشگری	W7	
۰/۰۵۲	۱	۰/۰۵۲	پایین بودن سطح و میزان تخصص منابع انسانی فعال در سازمان‌های متولی گردشگری در شهرستان	W8	

۰/۰۵۴	۲	۰/۰۲۷	بهره‌مندی ناکافی مقاصد گردشگری روستایی از اینترنت پرسرعت	W9
۰/۰۵۶	۲	۰/۰۲۸	عدم برخورداری مقاصد گردشگری روستایی از وب‌سایت‌های تخصصی و به‌روز جهت ارائه خدمات و اطلاعات به گردشگران	W10
۰/۰۳	۲	۰/۰۱۵	کمبود تجهیز و دسترسی مقاصد گردشگری روستایی به خدمات الکترونیک از جمله دستگاه‌های پرداخت الکترونیک و ...	W11
۰/۰۸۱	۱	۰/۰۸۱	پایین‌بودن کیفیت محیطی و کالبدی روستاهای مقصد گردشگری (سنگ‌فرش کردن و اصلاح پیاده‌روها و خیابان، تأمین روشنایی مطلوب، میلمان روستایی، تابلوهای اطلاع‌رسانی، امکانات بهداشتی از جمله سرویس بهداشتی، تأمین پارکینگ و ...)	W12
۰/۰۶۲	۱	۰/۰۶۲	عدم وجود زیرساخت‌های مطلوب حمل‌ونقل زمینی در مقاصد گردشگری روستایی (پارکینگ و کیفیت راه زمینی، مجتمع‌های بین راهی و ...)	W13
۰/۰۷۹	۱	۰/۰۷۹	توجه ناکافی به حفاظت محیطی در توسعه گردشگری روستایی (تخریب محیط زیست در اثر ساخت‌وساز در حریم رودخانه‌ها و منابع طبیعی، ضعف قوانین مناسب جهت جلوگیری از تغییر کاربری زمین‌های زراعی و باغی، عدم مدیریت درست پسماند و فاضلاب‌های روستایی و ...)	W14
۰/۰۷۳	۱	۰/۰۷۳	استفاده و بهره‌برداری نادرست از ظرفیت‌های گردشگری روستایی شهرستان (مرمت ابنیه تاریخی که امکان تبدیل به مجتمع‌های گردشگری، رفاهی و اقامتی را دارند؛ نظیر کاروان‌سراها، حمام‌ها، آب انبارها و ...، فقدان موزه‌های محلی مختلف روستایی: مثل موزه مردم‌شناسی و ...)	W15
۰/۰۵	۲	۰/۰۲۵	عدم تهیه طرح تفصیلی ویژه روستاهای مقصد گردشگری شهرستان و عدم برنامه‌ریزی در مقاصد گردشگری روستایی با هدف ایجاد فضای تفریحی و بالابردن سطح جذابیت محیطی (از قبیل تقویت فضای سبز، پارک‌ها و تله کابین و اردوگاه و ..)	W16
۰/۰۸۶۳		۰/۰۷۱۱	جمع نقاط ضعف	
۱/۰۸۴		۱	جمع قوت‌ها و ضعف‌ها	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

بهداشتی، تأمین پارکینگ و ...»، «توجه ناکافی به حفاظت محیطی در توسعه گردشگری روستایی (تخریب محیط زیست در اثر ساخت‌وساز در حریم رودخانه‌ها و منابع طبیعی، ضعف قوانین مناسب جهت جلوگیری از تغییر کاربری زمین‌های زراعی و باغی، عدم مدیریت درست پسماند و فاضلاب‌های روستایی و ...)»، «استفاده و بهره‌برداری نادرست از ظرفیت‌های گردشگری روستایی شهرستان (مرمت ابنیه تاریخی که امکان تبدیل به مجتمع‌های گردشگری، رفاهی و اقامتی را دارند؛ نظیر کاروان-سراها، حمام‌ها، آب‌انبارها و ...، فقدان موزه‌های محلی مختلف روستایی: مثل موزه مردم‌شناسی و ...)»، «وجود زیرساخت‌های نامطلوب حمل‌ونقل زمینی در مقاصد گردشگری روستایی (پارکینگ و کیفیت راه زمینی، مجتمع‌های بین راهی و ...)»، «کمبود توسعه و تقویت کسب‌وکارهای گردشگری در نواحی روستایی و عدم تنوع‌بخشی فعالیت‌های اقتصادی در مقاصد گردشگری روستایی» به‌عنوان مهم‌ترین ضعف‌های پیش روی توسعه پایدار گردشگری روستایی در شهرستان مطرح گردیده است.

مطابق جدول (۴) تعداد ۱۵ قوت داخلی در برابر ۲۹ ضعف داخلی شناسایی شد. امتیاز نهایی عوامل داخلی از دیدگاه خبرگان محلی ۱/۸۴ به دست آمده است. طبق ماتریس عوامل داخلی بر اساس نظر خبرگان مؤلفه‌های «وجود جلوه‌های کالبدی اصیل و سنتی در روستاها مانند کوچه باغ‌ها، معماری، تک بناها، بافت مسکونی و ...»، «برخورداری روستاهای شهرستان از جاذبه‌های متنوع طبیعی گردشگری»، «مستعدبودن برخی از روستاهای شهرستان جهت برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در زمینه گردشگری روستایی»، «بالابودن روحیه گردشگرپذیری روستائیان در شهرستان نیشابور (وجود روحیه قوم-گرایی و جمع‌گرایی)»، «ظرفیت بالای روستاهای دامنه جنوبی ارتفاعات بینالود شهرستان نیشابور (مثل بوژان، گرینه، دیزباد و ...) در توسعه فعالیت-های گردشگری کشاورزی» به‌عنوان مهم‌ترین نقاط قوت شناخته شده‌اند. اما «پایین‌بودن کیفیت محیطی و کالبدی روستاهای مقصد گردشگری (سنگ‌فرش کردن و اصلاح پیاده‌روها و خیابان، تأمین روشنایی مطلوب، مبلمان روستایی، تابلوهای اطلاع-رسانی، امکانات بهداشتی از جمله سرویس

جدول ۳۵. ماتریس ارزیابی عوامل خارجی مؤثر در توسعه پایدار گردشگری روستایی (EFE)

امتیاز نهایی	رتبه	وزن استاندارد	عوامل راهبردی خارجی	ردیف	نقاط فرصت
۰/۰۳۶	۳	۰/۰۱۲	ابلاغ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی توسط رهبر و تأکید بر اقتصاد درون‌نگر و کاستن از سهم درآمدهای نفتی در توسعه پایدار	O1	
۰/۰۸۴	۳	۰/۰۲۸	توجه به گردشگری روستایی در اسناد بالادستی مثل برنامه توسعه هفتم اقتصادی - اجتماعی کشور و طرح‌های آمایش گردشگری استان و ...	O2	
۰/۰۷۶	۴	۰/۰۱۹	انعقاد تفاهم‌نامه‌های همکاری با برخی کشورها در زمینه گردشگری	O3	
۰/۰۵۱	۳	۰/۰۱۷	در دست تدوین بودن سند جامع و راهبردی توسعه گردشگری روستایی کشور	O4	
۰/۱۱۶	۴	۰/۰۲۹	توجه ویژه سازمان میراث فرهنگی و گردشگری به روستاهای مقصد/هدف گردشگری	O5	

۰/۱۰۴	۴	۰/۰۲۶	هم‌جواری با بازارهای مهم گردشگری استان (مجاورت و نزدیکی به کانون جمعیتی بزرگ کلان‌شهر مشهد و و البته نیشابور)	O6	نقاط تهدید
۰/۴۶۷		۰/۱۳۱	جمع فرصت‌ها		
۰/۰۲۴	۲	۰/۰۱۲	سیاست‌های تبلیغاتی منفی جهانی علیه ایران و بی‌توجهی ایران به اتخاذ سیاست‌های خنثی‌کننده در این ارتباط	T1	
۰/۰۲۸	۲	۰/۰۱۴	تضادها و اختلافات ایدئولوژیک ایران با کشورهای مختلف از جمله کشورهای همسایه	T2	
۰/۰۵۹	۱	۰/۰۵۹	تحریم‌های اقتصادی و سیاسی شورای امنیت سازمان ملل، اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا و تبعات گسترده آن در عرصه گردشگری	T3	
۰/۰۵۲	۲	۰/۰۲۶	تعاملات محدود بین‌المللی ایران در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی در زمینه‌های مختلف خصوصاً در عرصه گردشگری	T4	
۰/۰۵۱	۱	۰/۰۵۱	عملکرد ضعیف متولیان استان در زمینه اخذ سیاست‌های راهبردی مناسب در زمینه توسعه گردشگری روستایی در سطح بین‌المللی	T5	
۰/۰۲۶	۲	۰/۰۱۳	سهم پایین ایران از گردشگران بین‌المللی و به تبع آن سهم پایین ایران از درآمد جهانی گردشگری	T6	
۰/۰۵۲	۱	۰/۰۵۲	عدم بازاریابی و تبلیغات مناسب در ارتباط با ظرفیت‌های گردشگری روستایی ایران در عرصه بین‌المللی	T7	
۰/۰۳۴	۲	۰/۰۱۷	عدم جذب حداکثری سرمایه‌گذاری‌های خارجی در صنعت گردشگری	T8	
۰/۰۵۴	۱	۰/۰۵۴	نرخ بالای تورم و رکود اقتصادی طولانی مدت در کشور	T9	
۰/۰۳۴	۲	۰/۰۱۷	پایین نگه‌داشتن نرخ ارز در کشور و تبعات منفی ناشی از آن	T10	
۰/۰۷۴	۲	۰/۰۳۷	عدم توجه دولت به ظرفیت‌های صنعت گردشگری و درآمد پایین دولت از صنعت گردشگری	T11	
۰/۰۴۹	۱	۰/۰۴۹	محدودیت مالی ارگان‌های متولی گردشگری در کشور تحت تأثیر تحریم‌های اقتصادی و تأثیر منفی آن بر صنعت گردشگری	T12	
۰/۰۱۸	۲	۰/۰۰۹	ریسک‌پذیری بالای سرمایه‌گذاری در گردشگری روستایی	T13	
۰/۰۴۷	۱	۰/۰۴۷	کاهش سرمایه‌گذاری و تخصیص اعتبارات دولتی در زمینه گردشگری روستایی	T14	
۰/۰۵۸	۲	۰/۰۲۹	عدم شرکت فعال ایران در نمایشگاه‌ها و همایش‌های تخصصی بین‌المللی به منظور معرفی ظرفیت‌های گردشگری روستایی کشور	T15	
۰/۰۲۷	۱	۰/۰۲۷	گسترش پاندمی کرونا در دنیا و ورود آسیب جدی به صنعت گردشگری در دنیا و کاهش شدید ورود گردشگر خارجی به کشور	T16	

T17	روند کند واکسیناسیون و به تبع آن به تعویق افتادن رونق گردشگری در کشور	۰/۰۳	۲	۰/۰۶
T18	عدم باور مقامات و نهادهای تصمیم‌گیر ایران به فواید و اثرات گردشگری خصوصاً گردشگری روستایی در عمل	۰/۰۱۶	۲	۰/۰۳۲
T19	عدم ارائه خدمات آن‌لاین به گردشگران مقاصد روستایی و رزرواسیون قبل از سفر در سطح بین‌المللی	۰/۰۱۴	۲	۰/۰۲۸
T20	عدم وجود بانک اطلاعاتی گردشگری روستایی در سطح ملی و وجود خلأ آماری عمیق در زمینه عرضه و تقاضای گردشگری روستایی و ...	۰/۰۱۵	۲	۰/۰۳
T21	عدم اتخاذ سیاست‌های مطلوب بین‌المللی در جهت توسعه پایدار گردشگری و پیوستن به کنوانسیون‌های بین‌المللی	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
T22	گرمایش زمین و افزایش دما، کاهش بارندگی، ادامه خشک‌سالی و کاهش منابع آب، کاهش سطح مزارع و باغات و در نتیجه به تحلیل رفتن چشم‌اندازهای زیبا در نواحی روستایی	۰/۰۵۶	۱	۰/۰۵۶
T23	عدم الزام قانونی به کارگیری مدیران متخصص و باتجربه در صنعت گردشگری با تأکید بر گردشگری روستایی	۰/۰۳۱	۲	۰/۰۶۲
T24	عدم برنامه‌ریزی مناسب و در نظر گرفتن چشم‌انداز روشن در زمینه توسعه گردشگری روستایی کشور	۰/۰۴۳	۱	۰/۰۴۳
T25	عدم استفاده مطلوب از ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در عرصه فعالیت‌های گردشگری روستایی	۰/۰۳۱	۱	۰/۰۳۱
T26	محدودیت‌های قانونی در زمینه گردشگری	۰/۰۰۸	۲	۰/۰۱۶
T27	عدم مسیریابی مطلوب آزادراه حرم تا حرم در حوزه جغرافیایی شهرستان نیشابور	۰/۰۳۱	۲	۰/۰۶۲
T28	عدم اتخاذ سیاست‌های محیطی مناسب در مقاصد گردشگری روستایی با تأکید بر گردشگری پایدار	۰/۰۴۱	۱	۰/۰۴۱
T29	عدم تدوین سند راهبردی توسعه گردشگری روستایی در سطح استان	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
	جمع تهدیدها	۰/۸۶۹		۱/۲۲۸
	جمع فرصت‌ها و تهدیدها	۱		۱/۶۹۵

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

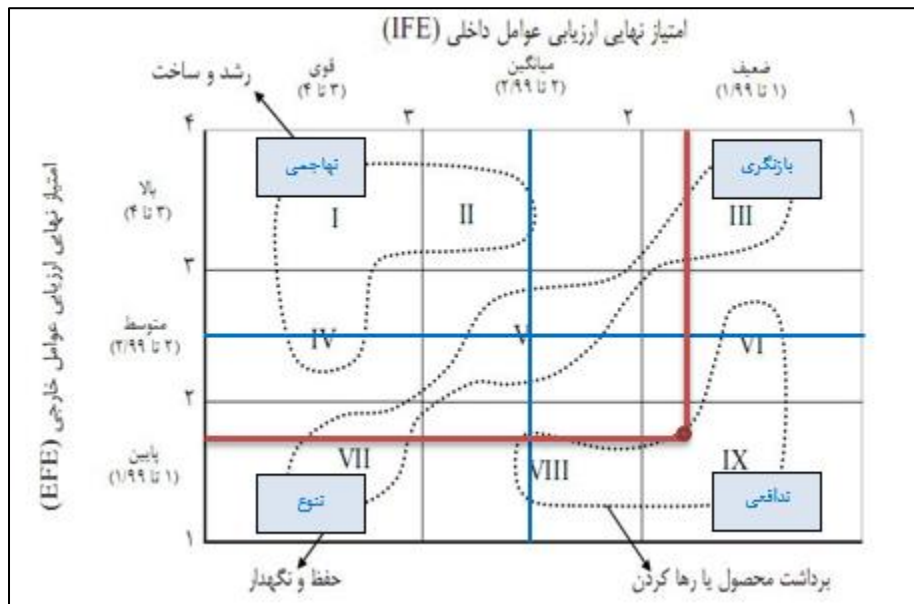
بازارهای مهم گردشگری استان (مجاورت و نزدیکی به کانون جمعیتی بزرگ کلان‌شهر مشهد و البته نیشابور)، «توجه به گردشگری روستایی در اسناد بالادستی مثل برنامه توسعه هفتم اقتصادی - اجتماعی کشور و طرح‌های آمایش گردشگری استان و ...» مهم‌ترین فرصت بیرونی در زمینه توسعه

مطابق جدول (۵) تعداد ۶ فرصت خارجی در برابر ۲۹ تهدید خارجی شناسایی شد. امتیاز نهایی عوامل خارجی از دیدگاه خبرگان ۱/۶۹۵ به دست آمد. در ماتریس عوامل خارجی طبق نظرات پاسخ‌گویان «توجه ویژه سازمان میراث فرهنگی و گردشگری به روستاهای مقصد/هدف گردشگری»، «هم‌جواری با

راهبردها و اولویت‌های اجرایی است. مطابق شکل اگر موقعیت تلاقی از حیث نمرات عوامل خارجی و داخلی در خانه I باشد، استراتژی تهاجمی (رشد و توسعه)؛ اگر در خانه II باشد، استراتژی رقابتی/تنوع (نگهداری و حمایت بیرونی)، چنانچه در خانه III باشد، استراتژی محافظه‌کارانه (نگهداری و حمایت درونی) اگر در خانه IV باشد، استراتژی تدافعی (برداشت، واگذاری، کاهش، انحلال)؛ توصیه می‌شود. اگر در این ماتریس جمع امتیاز نهایی عوامل داخلی و خارجی بر روی محور Xها، چنانچه در محدوده‌های ۱ تا ۱/۹۹ قرار گیرد، نشان‌دهنده ضعف داخلی سیستم است. امتیازهای ۲ تا ۲/۹۹ نشان از قرارگیری سیستم در وضع متوسط دارند و بالاخره امتیازهای ۳ تا ۴ بیانگر قوت سیستم‌اند. با توجه به اینکه در این مطالعه امتیاز نهایی در ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE) ۱/۸۴ و در ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (EFE) ۱/۶۹ به دست آمد، راهبرد منتخب «تدافعی» می‌باشد و سیستم در وضعیت ضعیفی قرار دارد.

پایدار گردشگری روستایی مطرح است. همچنین «عدم توجه دولت به ظرفیت‌های صنعت گردشگری و درآمد پایین دولت از صنعت گردشگری»، «عدم الزام قانونی به کارگیری مدیران متخصص و باتجربه در صنعت گردشگری با تأکید بر گردشگری روستایی»، «عدم مسیریابی مطلوب آزادراه حرم تا حرم در حوزه جغرافیایی شهرستان نیشابور»، «روند کند واکسیناسیون و به تبع آن به تعویق افتادن رونق گردشگری در کشور» و «تحریم‌های اقتصادی و سیاسی شورای امنیت سازمان ملل، اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا و تبعات گسترده آن در عرصه گردشگری» مهم‌ترین تهدید در زمینه توسعه پایدار گردشگری روستایی مطرح شده است.

این ماتریس دارای دو بعد اصلی و نه خانه است. جمع امتیازهای نهایی ارزیابی عوامل داخلی بر روی محور X و جمع امتیازهای نهایی ارزیابی عوامل خارجی بر روی محور Y نوشته شده است. نقطه تلاقی امتیازهای خارجی و داخلی بر روی محور X و Y تعیین‌کننده موقعیت این بخش در ماتریس

شکل ۲. ماتریس راهبردها و اولویت‌های اجرایی توسعه پایدار گردشگری روستایی

همپوشانی دارند و یا به‌طور هم‌زمان و هماهنگ با یکدیگر به اجرا درمی‌آیند (ضرابی و محبوب‌فر، ۱۳۹۲). هدف راهبرد تهاجمی/رقابتی (SO) استفاده از نقاط قوت داخلی به منظور حداکثر بهره‌برداری از

با استفاده از ماتریس ارزیابی عوامل خارجی و داخلی، امکان تدوین چهار انتخاب یا راهبرد متفاوت از نظر درجه کنشگری‌های متفاوت در فضا فراهم می‌شود. البته در عمل، برخی از راهبردها با یکدیگر

راهبرد تدافعی (WT) یا راهبرد بقا از بین بردن تهدیدهای بیرونی با تقلیل ضعف‌های درون سیستم است (حداقل-حداقل). در این مرحله نقاط ضعف داخلی و تهدیدهای خارجی به روش شهودی و دو به دو با یکدیگر مقایسه و نتیجه آن‌ها به ترتیب در خانه‌های مربوط به گروه راهبرد ضعف - تهدید (WT) درج گردید.

فرصت‌های خارجی است (حداکثر-حداکثر). هدف از راهبردهای تنوع - رقابتی (ST) حداکثر بهره‌گیری از نقاط قوت داخلی، به منظور به حداقل راندن تهدیدهای بیرونی است (حداقل-حداکثر). هدف از راهبردهای بازننگری/محافظه‌کارانه (WO) حداکثر استفاده از فرصت‌ها به منظور به حداقل رساندن ضعف‌ها است (حداکثر-حداقل). و همچنین هدف از

جدول ۶. راهبردهای تدافعی، تنوع، تهاجمی و بازننگری در ارتباط با توسعه پایدار گردشگری روستایی

ترکیب عوامل مورد نظر		نوع راهبرد	
O(فرصت)	S(قوت)	راهبرد SO	
O5, O3	S1, S2, S3, S6, S11, S12, S15	فراهم کردن زمینه رشد و توسعه تورهای گردشگری روستایی علی‌الخصوص تورهای آشناسازی داخلی (فم‌تور یا فم‌تریپ) برای استان‌های مجاور، توزیع سفر ایمن و هوشمند در دوران هم-زیستی با کرونا، معرفی ظرفیت‌های گردشگری روستاها به منظور مدیریت سفر، تحریک تقاضا و اعتمادسازی	SO1
O5, O2	S4, S5, S7	آموزش لازم به مردم محلی و همکاری در راستای برگزاری برنامه‌های فرهنگی از جمله جشنواره‌ها، کارگاه‌ها و نمایشگاه‌ها همراه با اجرای موسیقی، دف‌نوازی، قرائت شعر، پخت و عرضه انواع نان، دسر و غذاهای محلی و ... در راستای بازیابی عناصر فرهنگی و توجه به آداب و رسوم که به تدریج در حال نابودی است و شرکت فعال در نمایشگاه‌های بین‌المللی خارج از کشور	SO2
O1, O2, O4, O5	S2, S3, S4, S5, S7, S9, S11, S15, S16	تقویت برند سوغات سفر و صنایع دستی روستاها برای ایجاد درآمدزایی با توجه به محصول خاص در روستا مانند تولیدات محصولات زراعی و باغی (گیلاس، سیب، آلو)، فرآورده‌های دامی (تولید لبنیات)، محصولات سنگی و سنگ‌تراشی (فیروزه)، محصولات چوبی، صنایع دستی و ... در سطح روستاها	SO3
O1, O2,	S13	ایجاد مراکز اقامتی و رفاهی و مهمان‌خانه‌های ارزان‌قیمت و خانه‌های اجاره‌ای با عنوان «مسافر کاشانه» در روستاها به منظور اقامت کوتاه‌مدت گردشگران	SO5
O1, O2	66	بهبود تعامل مسئولان با روستاییان و استفاده از سرمایه اجتماعی ضمن افزایش اعتماد نهادی و استفاده از مشارکت‌های مردمی و تشکیل هسته‌های مردمی پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت	SO6
O1, O2, O5	S2, S3, S8, S9, S15	توسعه گردشگری الکترونیک از طریق توسعه کمی و کیفی فناوری اطلاعات و ارتباطات که با آنالیز جاذبه‌ها و پتانسیل‌های روستاها، دو بعد عرضه و تقاضای گردشگری عرضه خدمات مورد	SO7

		نیاز گردشگران، زمینه‌های بازاریابی و دورنمایی گردشگری مقاصد را فراهم می‌کند.	
	S(قوت)	راهبرد ST	T(تهدید)
T1, T2, T3, T4, T21, T26	S2, S3, S9, S11, S15	اصلاح قوانین برای بهبود تجربه گردشگر (رفع تحریم‌ها و ایجاد ثبات اقتصادی، رفع تنش‌ها، بهبود شرایط اجتماعی، رفع محدودیت‌های قانونی، تضادها و اختلافات) از طریق تقویت حمایت‌های حقوقی، ارتقای اعتماد، کاهش ریسک و گسترش ارتباطات در راستای داشتن چهره‌ای مثبت در جهان	ST1
T5, T15, T18	S2, S3, S9, S10	توسعه محصول گردشگری؛ بهبود و تقویت زیرساخت‌های اولیه (حمل و نقل، راه، آب، تلفن، گاز) و ثانویه (امکانات و تسهیلات رفاهی، جاذبه‌ها) گردشگری	ST2
T5, T11, T12, T14, T18, T20, T24, T29	S14, S16	بازنگری در نحوه برنامه‌ریزی و حمایت بخش عمومی (دولت) در توسعه پایدار گردشگری روستایی با برنامه‌ریزی مناسب و در نظرگرفتن چشم‌انداز روشن در زمینه توسعه گردشگری روستایی	ST3
T15	S2, S3, S9	بسترسازی برای پذیرش عملکردهای جدید برای روستا	ST4
T21, T22, T29	S2, S3, S9, S15	حفاظت و توسعه پایدار منابع گردشگری طبیعی، تاریخی و فرهنگی روستا	ST5
T8, T14, T18, T23	S10, S14, S16	تقویت و بهبود منابع انسانی با تهیه و تدوین نقشه شایستگی-های منابع انسانی در صنعت گردشگری تا از این راه دسترسی به منابع انسانی و استعدادهای لازم در حال و آینده و دستیابی به اهداف تعیین‌شده ممکن شود.	ST6
	W(ضعف)	راهبرد WO	O(فرصت)
O5	W1, W2, W3, W6	اتخاذ سیاست‌هایی در راستای ملموس کردن منافع گردشگری روستایی برای روستائیان	WO1
O2, O5	W2, W6	ارتقای کیفیت محصولات ارائه‌شده به گردشگران و برنامه‌ریزی در راستای ارائه محصول گردشگری خاص در مقاصد گردشگری روستایی برای افزایش وفادارای گردشگران و تنوع‌بخشی به محصولات و جاذبه‌های گردشگری روستایی از طریق ایجاد جاذبه‌های ثانویه گردشگری مانند موزه‌های محلی، مراکز خرید و بازارهای جذاب و متنوع محلی در مقاصد گردشگری روستایی و ...	WO2
O1, O2, O5	W4, W7	توجه به مشارکت جوامع محلی در برنامه‌ریزی گردشگری	WO3
O2, O5	W3, W7	تقویت و حمایت NGOها و تعاونی‌های روستایی فعال گردشگری	WO4
O1, O2, O5	W9, W10, W11	تقویت اینترنت پرسرعت تلفن همراه مقاصد گردشگری روستایی به منظور برخورداری مقاصد گردشگری روستایی از وب-سایت‌های تخصصی و به‌روز جهت ارائه خدمات و اطلاعات به	WO5

		گردشگران و توسعه خدمات الکترونیک از جمله دستگاه‌های پرداخت الکترونیک و ...	
O1, O5	W12, W13, W14, W15	بالا بردن کیفیت کالبدی روستاهای مقصد گردشگری (سنگ‌فرش کردن و اصلاح پیاده‌روها و خیابان، تأمین روشنایی مطلوب، مبلمان روستایی، تابلوهای اطلاع‌رسانی، امکانات بهداشتی از جمله سرویس بهداشتی، تأمین پارکینگ و ...)	WO6
O4, O5	W16	تهیه طرح تفصیلی ویژه روستاهای مقصد گردشگری شهرستان و برنامه‌ریزی در مقاصد گردشگری روستایی با هدف ایجاد فضای تفریحی و بالا بردن سطح جذابیت محیطی	WO7
O2, O5	W12, W13	تقویت زیرساخت‌های حمل‌ونقل زمینی در مقاصد گردشگری روستایی (پارکینگ و کیفیت راه زمینی، مجتمع‌های بین راهی و ...)	WO8
O1, O2, O5	W12, W14, W15, W16	توجه به حفاظت محیطی در توسعه گردشگری روستایی (تخریب محیط زیست در اثر ساخت‌وساز در حریم رودخانه‌ها و منابع طبیعی، ضعف قوانین مناسب جهت جلوگیری از تغییر کاربری زمین‌های زراعی و باغی، عدم مدیریت درست پسماند و فاضلاب‌های روستایی و ...)	WO9
O1, O2, O5	W12, W14, W15, W16	استفاده و بهره‌برداری درست از ظرفیت‌های گردشگری روستایی شهرستان (مرمت ابنیه تاریخی که امکان تبدیل به مجتمع‌های گردشگری، رفاهی و اقامتی را دارند نظیر کاروان‌سراها، حمام‌ها، آب انبارها و ...، موزه‌های محلی مختلف روستایی: مثل موزه مردم‌شناسی و ...)	WO10
O1, O2, O5	W5, W8	تقویت سطح و میزان تخصص منابع انسانی فعال در سازمان-های متولی گردشگری در شهرستان و استفاده از نیروی انسانی فعال در بخش گردشگری روستایی در زمینه‌های مختلف از جمله بازاریابی، راهنمای گردشگر، ارائه خدمات کارآمد به گردشگران و ...	WO11
O1, O2, O3, O5	W2, W3, W6	توسعه و تقویت کسب‌وکارهای گردشگری در نواحی روستایی و تنوع‌بخشی فعالیت‌های اقتصادی در مقاصد گردشگری روستایی	WO12
T(تهدید)	W(ضعف)	راهبرد WT	
T22	W14, W15	رویکرد پیشگیرانه مبتنی بر مدیریت ریسک خشکسالی با اتکا بر دانش بومی محلی، کاهش خطر بلایا و رابطه سازگاری با تغییر اقلیم	WT1
T5, T11, T13, T14,	W12, W14, W15	ارتقای کیفیت دید و منظر روستایی (چشم‌انداز طبیعی) در چارچوب مؤلفه بصری-زیباشناختی در کنار ارتقای مؤلفه‌های دیگر کیفیت محیطی روستا مانند مؤلفه‌های عملکردی-فعالیتی، معنایی- ادراکی و زیست‌محیطی	WT2

T21, T28	W14, W15	برنامه‌ریزی اصولی برای تعیین ظرفیت استفاده از محیط و منابع طبیعی و توان بازدهی این منابع در زمینه ممانعت از بهره‌برداری بی‌رویه و جلوگیری از تخریب و آلودگی آن‌ها و استفاده و بهره‌برداری درست از ظرفیت‌های گردشگری روستایی شهرستان	WT3
T7, T11, T15	W2, W3, W6	توسعه بازار داخلی و خارجی و جذب بازار جدید با بهبود کیفیت محصولات ارائه‌شده (ترکیبی از فعالیت، تجربه، خدمات ملموس و غیرملموس، کالاها و اطلاعاتی که به گردشگر ارائه می‌شود) و شرکت فعال ایران در نمایشگاه‌ها و همایش‌های تخصصی بین‌المللی به منظور معرفی ظرفیت‌های گردشگری روستایی شهرستان	WT4
T5, T11, T18	W9, W10, W11	تمرکز رسانه‌ای قوی‌تر با بهره‌مندی مقاصد گردشگری روستایی از اینترنت پرسرعت تلفن همراه و راه‌اندازی بانک اطلاعات جامع گردشگری، وبسایت‌های و استارت‌آپ‌های تخصصی و به‌روز جهت ارائه خدمات و اطلاعات به گردشگران	WT5
T1, T2, T3, T4, T6	W2, W3, W6	افزایش تعاملات بین‌المللی ایران در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی در زمینه‌های مختلف خصوصاً در عرصه گردشگری و افزایش سهم ایران از گردشگران بین‌المللی و به تبع آن از درآمد جهانی گردشگری با رفع تحریم‌های اقتصادی و سیاسی و محدودیت‌های قانونی در زمینه گردشگری	WT6
T8, T9, T11, T12, T13, T14, T18, T25	W3	فراهم‌کردن زمینه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و دولتی در عرصه فعالیت‌های گردشگری روستایی با ایجاد ثبات و امنیت اقتصادی در کشور	WT7
T5, T11, T18, T21, T28	W1, W3, W4, W7,	بهبود عملکرد متولیان استان و شهرستان در زمینه اخذ سیاست‌های راهبردی مناسب در زمینه توسعه گردشگری روستایی با بهره‌گیری از مشارکت مردم و توسعه سازمان‌های مردم‌نهاد	WT8
T21, T23, T24, T28	W5, W8	برنامه‌ریزی مناسب و در نظر گرفتن چشم‌انداز روشن در زمینه توسعه گردشگری روستایی شهرستان با به‌کارگیری مدیران متخصص و باتجربه در صنعت گردشگری با تأکید بر گردشگری روستایی	WT9
T16, T17	W4	جلوگیری از گسترش کرونا در دنیا و ورود آسیب جدی به صنعت گردشگری در دنیا و کاهش شدید ورود گردشگر خارجی به کشور با توسعه واکسیناسیون	WT10
T29	W16,	تهیه طرح تفصیلی ویژه روستاهای مقصد گردشگری شهرستان و برنامه‌ریزی در مقاصد گردشگری روستایی با هدف ایجاد فضای تفریحی و بالابردن سطح جذابیت محیطی (از قبیل	WT11

تقویت فضای سبز، پارک‌ها و تله کابین و اردوگاه و .. و تدوین
سند راهبردی توسعه گردشگری روستایی در سطح استان

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

ماتریس‌های IFE و EFE قرار داده می‌شود. سپس راهبردهای منتخب در مرحله قبل در ردیف بالای ماتریس QSPM قرار می‌گیرد. در ادامه امتیازهای جذابیت AS تعیین می‌شود این امتیاز را به صورت مقادیر عددی که نشان‌دهنده جذابیت نسبی هر راهبرد می‌باشند، تعریف می‌کنند. امتیاز جذابیت با نظر گرفتن هم زمان عوامل بحرانی و موفقیت و طرح این سؤال حاصل می‌شود که «آیا این عامل در انتخاب راهبرد مذکور اثر می‌گذارد؟» اگر پاسخ مثبت باشد بین عدم جذابیت تا بسیار جذاب امتیاز ۱ تا ۴ می‌گیرد. در ادامه امتیاز هر عامل در امتیاز جذابیت در هر ردیف ضرب می‌شود و نشان‌دهنده جذابیت نسبی آن راهبرد می‌باشد (فال‌سلیمان و صادقی، ۱۳۹۲). جدول (۷) ماتریس ارزیابی راهبردهای تدافعی توسعه پایدار گردشگری روستایی است.

ماتریس QSPM یکی از ابزارهایی است که به تصمیم‌گیران این امکان را می‌دهد به صورت عینی انواع راهبردهای امکان‌پذیر را مورد ارزیابی قرار دهند. در این ماتریس تصمیم‌گیری در مورد راهبرد-های مناسب و قابل قبول، از طریق تجزیه و تحلیل علمی و قضاوت شهودی صورت می‌گیرد و امتیاز نهایی هر راهبرد مشخص می‌شود. در اجرای این ماتریس از تجزیه و تحلیل‌های مرحله اول و نتیجه حاصل از مقایسه عوامل داخلی و خارجی در مرحله دوم استفاده می‌شود تا به وسیله آن شیوه‌های عینی راهبردهای قابل اجرا مشخص شوند. لازم به ذکر است، این تکنیک نیازمند قضاوت خوب، خبرگی و آگاهی می‌باشد. در این ماتریس با توجه به راهبرد منتخب عوامل راهبرد در ستون سمت راست QSPM فهرست شده و امتیازات با توجه به

جدول ۷. ماتریس ارزیابی راهبردهای تدافعی بر اساس روش کمی راهبردی (QSPM)

ماتریس برنامه‌ریزی استراتژیک کمی (QSPM)																							
راهبرد WT																							
عوامل تعیین‌کننده موقعیت	ضریب	راهبرد اول		راهبرد دوم		راهبرد سوم		راهبرد چهارم		راهبرد پنجم		راهبرد ششم		راهبرد هفتم		راهبرد هشتم		راهبرد نهم		راهبرد دهم		راهبرد یازدهم	
		نمره جذابیت	جمع‌های	نمره جذابیت	جمع‌های	نمره جذابیت	جمع‌های	نمره جذابیت	جمع‌های	نمره جذابیت	جمع‌های	نمره جذابیت	جمع‌های	نمره جذابیت	جمع‌های	نمره جذابیت	جمع‌های	نمره جذابیت	جمع‌های	نمره جذابیت	جمع‌های	نمره جذابیت	جمع‌های
W 1	۴۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
W 2	۴۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
W 3	۵۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
W 4	۵۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
W 5	۵۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
W 6	۳۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
W 7	۳۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
W 8	۵۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

										۰٫۱	۳								۰٫۰	W		
										۰٫۱۱	۲								۰٫۰	W		
										۰٫۰	۲								۰٫۰	W		
																۰٫۳	۴		۰٫۰	W		
																۰٫۱	۳		۰٫۰	W		
																۰٫۳	۴		۰٫۲	۳	W	
																۰٫۲	۴		۰٫۲	۴	W	
																					W	
																					۰٫۱	T1
																					۰٫۰	T2
																					۰٫۲	T3
																					۰٫۱	T4
																					۰٫۱	T5
																					۰٫۰	T6
																					۰٫۲	T7
																					۰٫۲	T8
																					۰٫۲	T9
																					۰٫۰	T10
																					۰٫۲	T11
																					۰٫۲	T12
																					۰٫۰	T13
																					۰٫۰	T14
																					۰٫۲	T15
																					۰٫۰	T16
																					۰٫۱	T17
																					۰٫۲	T18
																					۰٫۰	T19
																					۰٫۰	T20
																					۰٫۲	T21
																					۰٫۲	T22
																					۰٫۰	T23
																					۰٫۰	T24
																					۰٫۰	T25
																					۰٫۰	T26
																					۰٫۲	T27
																					۰٫۱	T28
																					۰٫۰	T29
																					۰٫۰	T30
																					۰٫۰	T31
																					۰٫۲	T32
																					۰٫۰	T33
																					۰٫۰	T34
																					۰٫۰	T35
																					۰٫۰	T36
																					۰٫۰	T37
																					۰٫۰	T38
																					۰٫۰	T39
																					۰٫۰	T40
																					۰٫۰	T41
																					۰٫۰	T42
																					۰٫۰	T43
																					۰٫۰	T44
																					۰٫۰	T45
																					۰٫۰	T46
																					۰٫۰	T47
																					۰٫۰	T48
																					۰٫۰	T49
																					۰٫۰	T50

۳	۱/۰۹۴	فراهم‌کردن زمینه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و دولتی در عرصه فعالیت‌های گردشگری روستایی با ایجاد ثبات و امنیت اقتصادی در کشور	WT3
۴	۰/۹۷	افزایش تعاملات بین‌المللی ایران در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی در زمینه‌های مختلف خصوصاً در عرصه گردشگری و افزایش سهم ایران از گردشگران بین‌المللی و به تبع آن از درآمد جهانی گردشگری با رفع تحریم‌های اقتصادی و سیاسی و محدودیت‌های قانونی در زمینه گردشگری	WT4
۵	۰/۹۱۱	برنامه‌ریزی مناسب و در نظرگرفتن چشم‌انداز روشن در زمینه توسعه گردشگری روستایی کشور با به‌کارگیری مدیران متخصص و باتجربه در صنعت گردشگری با تأکید بر گردشگری روستایی	WT5
۶	۰/۸۸۵	بهبود عملکرد متولیان استان در زمینه اخذ سیاست‌های راهبردی مناسب در زمینه توسعه گردشگری روستایی با بهره‌گیری از مشارکت مردم و توسعه سازمان‌های مردم نهاد	WT6
۷	۰/۸۵۱	برنامه‌ریزی اصولی برای تعیین ظرفیت استفاده از محیط و منابع طبیعی و توان بازدهی این منابع در زمینه ممانعت از بهره‌برداری بی‌رویه و جلوگیری از تخریب و آلودگی آن‌ها و استفاده و بهره‌برداری درست از ظرفیت‌های گردشگری روستایی شهرستان	WT7
۸	۰/۷۵۳	رویکرد پیشگیرانه مبتنی بر مدیریت ریسک خشکسالی با اتکا بر دانش بومی محلی، کاهش خطر بلایا و رابطه سازگاری با تغییر اقلیم	WT8
۹	۰/۷۳۱	تمرکز رسانه‌ای قوی‌تر با بهره‌مندی مقاصد گردشگری روستایی از اینترنت پرسرعت و راه‌اندازی بانک اطلاعات جامع گردشگری، وبسایت‌ها و استارت‌آپ‌های تخصصی و به‌روز جهت ارائه خدمات و اطلاعات به گردشگران	WT9
۱۰	۰/۴۰۵	جلوگیری از گسترش کرونا در دنیا و ورود آسیب جدی به صنعت گردشگری در دنیا و کاهش شدید ورود گردشگر خارجی به کشور با توسعه واکسیناسیون	WT10
۱۱	۰/۲۷	تهیه طرح تفصیلی ویژه روستاهای مقصد گردشگری شهرستان و برنامه‌ریزی در مقاصد گردشگری روستایی با هدف ایجاد فضای تفریحی و بالابردن سطح جذابیت محیطی (از قبیل تقویت فضای سبز، پارک‌ها و تله کابین و اردوگاه و ...) و تدوین سند راهبردی توسعه گردشگری روستایی در سطح استان	WT11

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

۴ بحث و نتیجه‌گیری

در دهه‌های اخیر در اغلب کشورهای جهان، توسعه و گسترش گردشگری در نواحی روستایی مورد توجه قرار گرفته است و به یکی از نیروهای اصلی برای رشد اقتصادی، خصوصاً برای اقتصادهای منزوی تبدیل شده است. اما با توجه به شکننده بودن محیط روستایی، ورود به این مقوله از حساسیت بالایی برخوردار است؛ چراکه ناپایدار شدن توسعه گردشگری در این مقاصد به دلیل بروز تغییرات و

تهدیدهای پیش‌بینی‌نشده، محیط روستایی را به رکود و نابودی می‌کشاند. گردشگری روستایی از یک-سو با فراهم‌کردن فرصت‌های جدید برای بسیاری از روستاها به‌عنوان وسیله‌ای است که به جامعه روستایی حیات دوباره می‌دهد و موجب توسعه این نواحی می‌شود و این سکونتگاه‌ها را پابرجا نگه می‌دارد و از سوی دیگر توسعه بدون برنامه‌ریزی آن سبب آسیب‌های اجتماعی و زیست‌محیطی در سکونتگاه‌های روستایی می‌شود. این درحالی است

تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از ارزیابی نشان می‌دهد تصمیم‌گیران و تصمیم‌سازان و سازمان‌های متولی و دخیل امر توسعه و برنامه‌ریزی گردشگری در این روستاها با تکیه بر هدف‌گزینی راهبردی به راهبردهای ارتقای کیفیت دید و منظر روستایی (چشم‌انداز طبیعی) در چارچوب مؤلفه بصری-زیباشناختی، توسعه بازار داخلی و خارجی و جذب بازار جدید با بهبود کیفیت محصولات ارائه شده، فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و دولتی در عرصه فعالیت‌های گردشگری روستایی و افزایش تعاملات بین‌المللی ایران در سطوح منطقه-ای و بین‌المللی و رفع تحریم‌ها در زمینه‌های مختلف خصوصاً در عرصه گردشگری، برنامه‌ریزی مناسب و در نظر گرفتن چشم‌انداز روشن، بهبود عملکرد متولیان استان در زمینه اخذ سیاست‌های راهبردی، ممانعت از بهره‌برداری بی‌رویه و جلوگیری از تخریب و آلودگی آن‌ها و استفاده و بهره‌برداری درست از ظرفیت‌های گردشگری روستایی شهرستان، رویکرد پیشگیرانه مبتنی بر مدیریت ریسک خشکسالی، تمرکز رسانه‌ای قوی‌تر با بهره‌مندی مقاصد گردشگری روستایی، جلوگیری از گسترش کرونا در دنیا و تهیه طرح تفصیلی ویژه روستاهای مقصد گردشگری شهرستان به‌عنوان مهم‌ترین راهبردهای اولویت‌بندی شده در QSPM توجه بیشتری کنند. این راهبردها هم در مقیاس محلی و هم در مقیاس کلان و ملی قابل بررسی است. این بدان مفهوم است که برای رسیدن به توسعه پایدار گردشگری روستایی باید میان سیاست‌گذاری‌ها هم در بعد کلان و هم در بعد محلی یک گره‌خوردگی و یکپارچگی وجود داشته باشد تا بتوان گردشگری روستایی شهرستان نیشابور را به سمت توسعه پایدار رهنمون کرد.

حامی مالی

بنا به اظهار نویسنده مسؤول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسنده اول: دانشجو

که گردشگری روستایی برای به نتیجه رسیدن اهداف مورد نظر خود به پایداری و حفاظت محیط، احیا و ثبات اقتصادی جوامع و توسعه تجارت گردشگری در مقیاس کوچک به یک شیوه عمل وابسته است. برآورد این راهبردها زمانی امکان‌پذیر است که نگرش پایداری در تجمیع فعالیت‌های گردشگری وجود داشته باشد. با عنایت به مطالب فوق، مطالعه حاضر سعی بر آن دارد به برنامه‌ریزی راهبردی توسعه پایدار گردشگری روستایی شهرستان نیشابور پرداخته و راهکارهایی را در راستای نیل به توسعه پایدار گردشگری روستایی ارائه نماید.

در این مطالعه به منظور تحلیل وضع موجود و تعیین جایگاه توسعه پایدار گردشگری روستایی و ارائه راهبردهای مطلوب در سطح شهرستان از ابزارهای برنامه‌ریزی راهبردی SWOT-QSPM استفاده شد. تعداد ۱۵ قوت داخلی در برابر ۲۹ ضعف داخلی با امتیاز نهایی ۱/۸۴ و تعداد ۶ فرصت خارجی در برابر ۲۹ تهدید خارجی با امتیاز ۱/۶۹ از دیدگاه خبرگان پیش روی توسعه پایدار گردشگری شهرستان شناسایی شد. در بین عوامل شناسایی شده برخورداری روستاهای شهرستان از جاذبه‌های متنوع طبیعی گردشگری و وجود جلوه‌های کالبدی اصیل و سنتی در روستاها به‌عنوان مهم‌ترین نقاط قوت؛ پایین بودن کیفیت محیطی و کالبدی روستاهای مقصد گردشگری و استفاده و بهره‌برداری نادرست از ظرفیت‌های گردشگری روستایی شهرستان به‌عنوان مهم‌ترین نقاط ضعف؛ توجه ویژه سازمان میراث فرهنگی و گردشگری به روستاهای مقصد/هدف گردشگری به‌عنوان مهم‌ترین فرصت و عدم توجه دولت به ظرفیت‌های صنعت گردشگری و درآمد پایین دولت از صنعت گردشگری به‌عنوان مهم‌ترین تهدید در راستای توسعه گردشگری روستایی شناخته شده است. با توجه به ارزیابی عوامل داخلی و عوامل خارجی از بین راهبردهای چهارگانه، راهبرد تدافعی به‌عنوان راهبرد مطلوب برای نیل به توسعه پایدار گردشگری در روستاهای گردشگری شهرستان نیشابور مشخص شده است.

نویسنده دوم: استاد راهنما و نویسنده مسؤؤل

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان، از خبرگان روستایی که در گردآوری داده‌های این مقاله همکاری داشته‌اند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- <https://doi.org/10.30490/rvt.2021.351447.1255>
پژوهشکده گردشگری، ۱۳۹۵. مطالعات آمایشی استان خراسان رضوی، دانشگاه فردوسی مشهد.
- تقوایی، م. و غفاری، س. ر.، ۱۳۹۶. برنامه‌ریزی فضایی در توسعه صنعت گردشگری (مطالعه موردی: استان چهارمحال و بختیاری، محور بازفت)، تحقیقات جغرافیایی: ۹۶: ۷۹-۹۹
- <file:///C:/Users/My/Downloads/article-v30n3p259-fa.pdf>
رحمانی، ب. سعیدی‌راد، م. و کاظمی، م.، ۱۳۹۵. راهبردهای توسعه پایدار گردشگری در سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: روستای ونایی شهرستان بروجرد)، فصلنامه جغرافیایی فضای گردشگری: ۲۲(۶): ۲۳-۴۱
- https://gjts.malayer.iau.ir/article_530251.html
سازمان مدیریت و برنامه ریزی خراسان رضوی. ۱۳۹۸. آمار و اطلاعات شهرستان نیشابور. <https://khrazavi.mporg.ir/home>
سازمان گردشگری شهرستان نیشابور. ۱۴۰۱. داده‌ها و اطلاعات گردشگری.
- سالنامه آماری استان خراسان رضوی. ۱۳۹۵. داده‌ها و اطلاعات آماری شهرستان نیشابور. <https://www.amar.org.ir/> (Available at: 1399/4/20)
- سرگزی، س. حسنونند، د. و آسایش، ح.، ۱۴۰۱. تدوین برنامه راهبردی توسعه صنعت گردشگری روستایی در شرایط اقتصاد ایران، مهندسی جغرافیایی سرزمین: ۳(۶): ۵۸۴-۵۶۵
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.25381490.1401.6.3.3.4>
- شهریاری، م. و کوراوند، ح.، ۱۴۰۱. برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری با استفاده از مدل ازکیا، م. و کامور، نجمه.، ۱۳۹۲. توسعه پایدار گردشگری روستایی در روستای چاشم شهرستان مهدی شهر، مطالعات توسعه اجتماعی ایران: ۵(۳): ۱۰۷-۱۲۲
https://jisds.srbiau.ac.ir/article_2437.html
- آستا، ی.، ۱۳۹۵. تحلیل الگوی توسعه فضایی مناطق نمونه گردشگری با رویکرد آمایش سرزمین، رساله کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده جغرافیا، گروه برنامه‌ریزی آمایش سرزمین، <https://parseh.modares.ac.ir/thesis/1117540>
- اسدی کرم، ر.، ۱۳۹۸. تدوین برنامه راهبردی توسعه گردشگری در مناطق نمونه گردشگری روستایی (مطالعه موردی: روستای نمونه گردشگری میمند در شهرستان شهر بابک)، راهبردهای توسعه روستایی: ۳(۶): ۲۷۹-۲۹۷
- <https://doi.org/10.22048/rdsj.2020.178156.1791>
اصلانی، غ. ر.، شیرخانی، ع. و پریراد، ر.، ۱۴۰۱. بررسی صنعت گردشگری روستایی و راهکارهای کارآمد توسعه پایدار آن، جامعه‌شناسی سیاسی ایران: ۱۱(۱۱): ۶۲۳۳-۶۲۱۹
- <https://doi.org/10.30510/PSI.2022.359608.3897>
اصولی، ن. و ولی‌نژاد، م.، ۱۴۰۰. تدوین راهبردهای توسعه توریسم روستایی به روش SWOT (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان خرم‌آباد)، علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران: ۱۷(۱): ۲۲۸-۲۱۵
[20.1001.1.20081758.1400.17.0.16.0](https://doi.org/10.1001.1.20081758.1400.17.0.16.0)
- امینی کرج ابادی، م. زحمتکش سردوراهی، م. سیادتان، م. امیر اویسی، م. و اویسی، ل.، ۱۴۰۱. راهبردهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از تحلیل ترکیبی SWOT-QSPM (مورد مطالعه: روستای فهرج استان یزد)، روستا و توسعه، ۲۵(۹۷): ۳۱-۵۱

فال‌سلیمان، م. و صادقی، ح. ا.، ۱۳۹۲. تحلیل توانمندی‌های بخش کشاورزی استان خراسان جنوبی در راستای توسعه پایدار با استفاده از مدل swot، جغرافیا و توسعه: (۳۰): ۱۳۹-۱۵۶، 10.22111/GDIJ.2014.248

موسوی، ر.ا. موسوی، پ. و برومندان، ف.، ۱۳۹۳. آینده‌پژوهی دانشی کاربردی در توسعه روستایی، سومین همایش ملی آینده‌پژوهی تهران: ۱-۱۳، <https://www.sid.ir/paper/821836/fa>

نجاززاده، م. و نعمت‌الهی، م.، ۱۳۹۵. بررسی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری روستایی در راستای پایداری و توسعه جوامع محلی در مناطق نمونه گردشگری، فصل‌نامه علمی - پژوهشی و بین‌المللی انجمن جغرافیای ایران، ۱۴(۴۹)، ۲۴۸-۲۲۵، magiran.com/p1573130

SWOT (مورد مطالعه: روستای زراس شهرستان ایزده)، راهبردهای توسعه روستایی: ۹(۴)، ۴۴۷-۴۵۹، <https://doi.org/10.22048/rdsj.2022.299182.1970>

شورای جهانی سفر و گردشگری (WTTC). ۲۰۱۹. گزارش سالانه آثار اقتصادی سفر و گردشگری، [/https://wtcc.org](https://wtcc.org)

شورای جهانی سفر و گردشگری (WTTC). ۲۰۲۲. گزارش سالانه آثار اقتصادی سفر و گردشگری، [/https://wtcc.org](https://wtcc.org)

ضرابی، ا. و محبوب‌فر، م.ر.، ۱۳۹۲. کاربرد مدل QSPM- SWOT در تدوین راهبردهای توسعه گردشگری شهر کاشان، برنامه‌ریزی فضایی: ۳(۴)(۱۱)، ۵۸-۳۷، <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22287485.1392.3.4.5.8>

- Ayhan. Ç. K. Taşlı. T. C. Özkök. F. and Tatlı. H. 2020. Land use suitability analysis of rural tourism activities: Yenice, Turkey. *Tourism Management*. 76. 103949.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2019.07.003>
- Cucari. N. Wankowicz, E. and De Falco. S. E. 2019. Rural tourism and Albergo Diffuso: a case study for sustainable land-use planning. *Land use policy*:(82). 105-119.
<https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2018.11.050>
- Gerami. F. and Hosseini. S. Z. 2021. Planning for Sustainable Tourism Development using SWOT Analysis-Case Study: Pasargad Region-Fars, Iran. *Athens Journal of Tourism*: 8(1). 43-54.
<http://dx.doi.org/10.30958/ajt.8-1-3>
- Hall. M.C. 2000. *Tourism Planning, Policies, Processes and relationships*, Pearson Education, Harlow.
<https://www.amazon.com/Tourism-Planning-Policies-Processes-Relationships/dp/0132046520>
- Ivona. A. 2021. Sustainability of rural tourism and promotion of local development. *Sustainability*:13(16). 8854.
<https://doi.org/10.3390/su13168854>
- Long. N. T. and Nguyen. T. L. 2018. Sustainable development of rural tourism in an Giang Province, Vietnam. *Sustainability*: 10(4). 953.
<https://doi.org/10.3390/su10040953>
- Mustika, A., & Aditya, M. K. 2018. SWOT Analysis of Rural Tourism Development: Case Study of Kampung Tajur, Purwakarta. 2018. *Proceedings of the 2nd International Conference on Tourism, Gastronomy, and Tourist Destination*. (52). 19-28.
<https://doi.org/10.2991/ictgtd-18.2018.3>
- Petrova. M. V. 2021. Analysis of the prospects for sustainable development of rural and ecological tourism in Russia on basis of global experience. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 296, p. 05009). EDP Sciences.
<https://doi.org/10.1051/e3sconf/202129605009>
- Saputro. K. E. A. Karlinasari. L. & Beik. I. S. 2023. Evaluation of Sustainable Rural Tourism Development with an Integrated Approach Using MDS and ANP Methods: Case Study in Ciamis, West Java, Indonesia. *Sustainability*: 15(3). 1835.
<https://doi.org/10.3390/su15031835>
- Shams. M. Nobakht Nejat. A. and Amiri. M. 2018. Sustainable rural tourism development with emphasis on the role of rural valuable textures using SWOT model (Case study: Simin village of Hamedan). *Journal of Tourism Hospitality Research*: 5(3). 5-23.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20089562.2018.5.3.1.7>

World Economic Forum and Frontiers Media S.A. (2019).